

1. Referentie

Referentie	Vercaigne, C. (2000). <i>Onderzoek naar het fenomeen steaming. Een nieuw criminaliteitsfenomeen of een nieuwe term voor een oud probleem? Eindrapport. Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U.Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, OGJC.</i>
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Het betreft een eindrapport van een wetenschappelijk onderzoek naar het fenomeen steaming. Aanleiding was het opduiken van de term steaming in de media. Met de term steaming werd verwezen naar een vorm van afpersing door jongeren in groepsverband. In het eerste onderzoeksjaar (beschreven in deel I) lag de focus op de beschrijving van het fenomeen steaming in Vlaanderen, dat wil zeggen van de omvang, de in de literatuur en praktijk gehanteerde omschrijvingen, de daders en slachtoffers en de preventie-initiatieven ten aanzien van steaming. In het tweede onderzoeksjaar (deel II van het rapport) werd ingegaan op een drietal aspecten met betrekking tot steaming, namelijk de situatie in Wallonië en Brussel inzake steaming, de evolutie van steaming in de tijd en de verhouding van steaming ten aanzien van andere vormen van jeugdcriminaliteit die eveneens in groep worden gepleegd.

Dit eindrapport zet alle belangrijke onderzoeksfeiten uit de beide rapporten op een rij en trekt daar conclusies uit.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Politie & justitie, welzijn
Trefwoord(en)	Geweld, groepsriminaliteit, jeugdcriminaliteit, steaming, racket

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	In opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken
Onderzoeker(s)	Conny Vercaigne & Anne Groenen OGJC Faculteit Rechtsgeleerdheid K.U.Leuven Hooverplein 10 3000 Leuven Tel: 016/ 32 53 00 Fax: 016/ 32 54 63 http://www.law.kuleuven.ac.be/ogjc/nl/index.html

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	1 ^{ste} onderzoeksjaar: Wat kan onder steaming worden verstaan? Wat is de omvang van steaming? Wat is het belang van geweld en groepsriminaliteit bij steaming? Wat zijn de locaties en risicotijdstippen van steaming? Wie zijn de daders van steaming? Wie zijn de slachtoffers van steaming? Hoe verhoudt steaming zich tot aanverwante delicten? Welke initiatieven bestaan er reeds met betrekking tot steaming?
-----------------	--

	2^e onderzoeksjaar: Hoe is de situatie in Wallonië en Brussel met betrekking tot steaming? Is er een evolutie van steaming in de tijd? Hoe zit het met de verhouding van steaming ten aanzien van andere vormen van jeugdcriminaliteit die eveneens in groep worden gepleegd?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	1^e onderzoeksjaar: Literatuurstudie: krantenanalyse, pv-analyse Telefonische bevraging 2^e onderzoeksjaar: Waalse en Brusselse situatie Kwantitatief, telefonisch contactopname met alle gemeenten in Wallonië die een veiligheids- of preventiecontract hebben. Selecteren van steden en gemeenten waar uit de telefonische contacten blijkt dat er indicaties zijn dat steaming bestaat. Daar voeren ze een pv-analyse uit. Inhoudsanalyse van krantenartikels aangaande steaming/racket. Evolutie van steaming in de tijd; kwantitatief, de pv's van '98 waren in het eerste onderzoek al geanalyseerd, nu werden ook die van '95 geanalyseerd; steaming als vorm van groepsriminaliteit tot andere vormen van criminaliteit die eveneens in groep worden gepleegd; interviews met open vraagstelling
Onderzochte groep	cf. onderzoeksmethode
Bereik	Nationaal (België)

7. Resultaten

	Steaming lijkt een groepsfenomeen bij jongeren te zijn waarbij de daders op een openbare plaats geld of iets anders aftroggelen van het slachtoffer en waarbij zij vaak dreigen met geweld en/of geweld gebruiken. De term steaming komt niet voor in het Strafwetboek, waardoor er juridisch gesproken geen delict is. Dit impliceert dat steaming binnen een ander delict geplaatst moet worden om het strafbaar te kunnen vaststellen. Er zijn geen goede cijfers voorhanden wat betreft de omvang van het fenomeen. Bij steaming gaat psychisch geweld vaak vooraf aan fysiek geweld. Het geweld kan zowel als doel of als middel ingezet worden bij steaming. Als we steaming plaatsen binnen het geheel van groepsriminaliteit, stellen we vast dat steaming behoort tot delicten die gepleegd worden door groepjes die min of meer toevallig ontstaan. We veronderstellen dat steamers niet behoren tot de harde kern van jongeren die veel en ernstige criminaliteit plegen. Steaming gebeurt voornamelijk op straat en 's avonds na schooltijd door 15 à 17-jarige jongens in een klein groepje. Het slachtoffer is meestal een minderjarige jongen, soms in een klein groepje van slachtoffers. Afpersing en diefstal zijn nauw aanverwante delicten. In Vlaanderen werden reeds een zevental initiatieven ontwikkeld om de problematiek van steaming aan te pakken, in Wallonië twee initiatieven en één in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In deze laatste twee gewesten acht men het noodzakelijker dat dergelijke projecten opgericht worden. Voor Vlaanderen kunnen we stellen dat het fenomeen steaming tussen 1995 en 1998 inhoudelijk is geëvolueerd. We zien dat de verdachtengroepen omvangrijker geworden zijn, de verdachten veel vaker minderjarig zijn, er aanzienlijk vaker verbaal geweld gebruikt wordt en de verdachten aanzienlijk vaker een buit eisen van het slachtoffer. Van een evolutie qua omvang is er voor Vlaanderen geen sprake. In Wallonië is de situatie gelijkaardig, al zijn er ook een aantal verschillen: in Luik blijkt vaker een pv tegen bekenden te worden opgemaakt, bestaan meer verdachtengroepen uit niet-kleurlingen, zijn vaker meisjes slachtoffer, is veel vaker sprake van fysiek geweld en wordt er ook vaker gedreigd met geweld.
--	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Zowel in Vlaanderen, Wallonië als Brussel wordt door mensen uit de preventie en politiepraktijk onderkend dat steaming bestaat. In het Franstalig landsdeel spreekt men echter niet van steaming, maar van racket, dat meestal gekoppeld wordt aan de schoolomgeving. Het feit dat er in meerdere gemeenten in Vlaanderen en Wallonië en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (kleinschalige) initiatieven gericht op steaming/racket zijn ontwikkeld, lijkt ook een indicatie dat het als een bestaand fenomeen beschouwd moet worden.

Het grootste gedeelte van het onderzoek bestond uit de analyse van pv's. Deze analyses hadden tot doel een concrete beschrijving te kunnen geven van diverse facetten van steaming/racketfeiten; een inhoudelijke vergelijking te kunnen maken tussen dergelijke feiten in Vlaanderen, Wallonië en Brussel; om indicaties te bekomen omtrent de omvang van steaming/racket alsmede omtrent de mate waarin en de wijze waarop het fenomeen steaming/racket de laatste drie jaar is geëvolueerd. Een probleem is wel dat het darknumber inzake steaming/racket zeer hoog is.

Enkele kenmerken van steaming zijn de volgende:

- blijkt groepsfenomeen te zijn, hoewel verdachtengroepjes vaak slechts uit 2 personen bestaan.
- Voornamelijk minderjarigen plegen de feiten
- Om de buit te bemachtigen (geld/portefeuille) gebruiken jongeren vaker fysiek geweld dan verbaal of materieel geweld.
- Verdachten verplaatsen zich te voet, het zijn meestal mannen en het betreft veelal 'kleurlingen'.
- De slachtoffers zijn bijna altijd alleen, het zijn meestal mannen, voor een belangrijk deel minderjarig, hoofdzakelijk Belgen, meestal lopend, en nog niet eerder geconfronteerd met steamingfeiten.
- Er zijn nooit getuigen van de feiten.

Dit algemeen beeld geldt voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Toch zijn er enkele lokale verschillen.

Wanneer ze dan kijken naar de inhoudelijke evolutie van steaming/racket komen de onderzoekers tot de conclusie – die ze op basis van de vergelijkingsgegevens kunnen maken – dat het fenomeen steaming/racket niet onveranderlijk is. Ten aanzien van welk delict-, verdachten- en slachtofferkenmerken de veranderingen zich voordoen, verschilt per landsdeel en per stad.

Ook omtrent de evolutie van het fenomeen steaming/racket qua omvang kunnen de onderzoekers geen algemene trend vaststellen.